

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/128337,Nasz-premier-Zaprzysiezenie-rzadu-Tadeusza-Mazowieckiego.html>

Premier Tadeusz Mazowiecki (po prawej) w trakcie uścisku dłoni z niezidentyfikowanym mężczyzną (po lewej), na spotkaniu zorganizowanym w związku z obecnością członków delegacji rządu Tadeusza Mazowieckiego w USA i Kanadzie w 1990 r. Być może zdjęcie wykonano na spotkaniu ze środowiskami polonijnymi. Autor fotografii: Radostaw Zięcina (fot. z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

„Nasz premier”. Zaprzysiężenie rządu Tadeusza Mazowieckiego

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: JACEK WRÓBEL 11.09.2026

Utworzenie rządu Tadeusza Mazowieckiego było kolejnym krokiem – po wyborach parlamentarnych z 4 czerwca 1989 r. – na drodze do demontażu

reżimu komunistycznego i wprowadzania w Polsce demokracji.

12 września 1989 r. zaprzysiężony został przez Sejm rząd Tadeusza Mazowieckiego, pierwszego powojennego niekomunistycznego premiera Polski, 24 sierpnia 1989 r. wybranego na to stanowisko przez izbę niższą parlamentu.

Historyczne zwycięstwo

4 czerwca 1989 r. (2. tura – 18 czerwca) odbyły się pierwsze w PRL częściowo wolne wybory parlamentarne. Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR) oraz satelickie wobec niej partie i ugrupowania już wcześniej, w wyniku przedwyborczych ustaleń, zapewniły sobie pulę 65% mandatów do Sejmu. O 35% mandatów do izby niższej parlamentu toczyła się wolna walka wyborcza. W pełni wolne były wybory do Senatu.

Senatorowie Jarosław i Lech Kaczyńscy
zapropowowali przewodniczącemu
„Solidarności” utworzenie koalicji z partiami
satelickimi PZPR.

W wyborach czerwcowych zwycięstwo osiągnęła „Solidarność”, zdobywając w dwóch turach wszystkie 161 mandatów sejmowych z puli podlegającej wolnym wyborom oraz 99 ze 100 mandatów senatorskich. Klub solidarnościowej opozycji przyjął w Sejmie nazwę Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego (OKP).

W zmienionej sytuacji politycznej Adam Michnik, redaktor naczelny „Gazety Wyborczej”, na jej łamach opublikował 3 lipca 1989 r. artykuł pt. „Wasz prezydent nasz premier”. Zapropował w nim następujący układ polityczny między opozycją demokratyczną a władzą komunistyczną: prezydentem zostanie wybrany kandydat PZPR, a rząd sformuje premier z „Solidarności”.

19 lipca 1989 r. Zgromadzenie Narodowe wybrało gen. Wojciecha Jaruzelskiego na urząd prezydenta. Pomimo widocznej słabości politycznej obozu władzy, prezydent Jaruzelski nie chciał rezygnować z utrzymania przez PZPR funkcji szefa rządu i 1 sierpnia desygnował na stanowisko premiera gen. Czesława Kiszczaka.

„Solidarność” odrzuciła propozycję władz zawarcia wielkiej koalicji, w której opozycja miała otrzymać stanowisko wicepremiera i kilka ministerstw. Bojkotując misję Kiszczaka, solidarnościowa opozycja coraz wyraźniej żądała stanowiska premiera dla siebie.

Skład gabinetu musiał z jednej strony odpowiadać ambicjom wszystkich koalicjantów, a z drugiej – dawać gwarancję zdolności przeprowadzenia zasadniczych reform.

Senatorowie Jarosław i Lech Kaczyńscy zaproponowali przewodniczącemu „Solidarności” utworzenie koalicji z partiami satelickimi PZPR – Zjednoczonym Stronnictwem Ludowym (ZSL) i Stronnictwem Demokratycznym (SD). Wałęsa zdecydował się przyjąć tę koncepcję i 7 sierpnia wydał oświadczenie popierające utworzenie koalicji rządowej z ZSL i SD. 14 sierpnia Kiszczak zrezygnował z misji tworzenia rządu.

Do decydującej rozmowy Wałęsy z przewodniczącymi ZSL i SD Romanem Malinowskim i Józefem Józwiakiem doszło 17 sierpnia w Pałacu Myślewickim w Łazienkach Królewskich w Warszawie. Uczestnicy spotkania wyrazili gotowość do stworzenia rządu koalicyjnego otwartego dla wszystkich sił proreformatorskich w parlamencie (a więc włącznie z PZPR).

Decyzję o wyborze Tadeusza Mazowieckiego na premiera podjął samodzielnie Lech Wałęsa.

Powołanie rządu

24 sierpnia 1989 r. nastąpił wybór Tadeusza Mazowieckiego przez Sejm na pierwszego niekomunistycznego premiera Polski od II wojny światowej. 378 posłów opowiedziało się za tą kandydaturą, 4 było przeciwko niej, zaś 41 wstrzymało się od głosu. W głosowaniu wzięło udział 423 z ogólnej liczby 460 posłów.

Tadeusz Mazowiecki stworzył rząd autorski. Skład gabinetu musiał z jednej strony odpowiadać ambicjom wszystkich koalicjantów, a z drugiej – dawać gwarancję zdolności przeprowadzenia zasadniczych reform politycznych i gospodarczych.

Na 24 ministerstwa „Solidarności” przypadło 12, ZSL i PZPR otrzymały po 4, a SD – 3 resorty. Krzysztof

Skubiszewski jako minister spraw zagranicznych był uważany za bezpartyjnego. PZPR przypadły m.in. ministerstwa obrony narodowej i spraw wewnętrznych.

Premier przedstawił program rządu.
Zadeklarował budowę suwerennego,
demokratycznego i praworządnego państwa.
Za dwa główne zadania uznał przebudowę
polityczną kraju i wyprowadzenie go z
katastrofy gospodarczej.

12 września odbyło się głosowanie w Sejmie w sprawie powołania rządu Mazowieckiego. Po wejściu na mównicę Mazowiecki zasłabł i udzielono mu pomocy lekarskiej. Okazało się, że nie było to nic groźnego – lekarz stwierdził wyczerpanie.

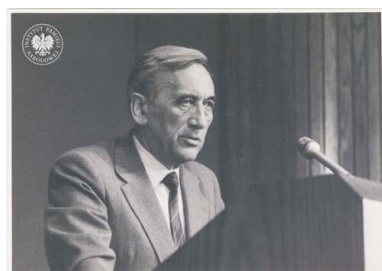
Po powrocie na mównicę premier przedstawił program rządu. Zadeklarował budowę suwerennego, demokratycznego i praworządnego państwa. Za dwa główne zadania uznał przebudowę polityczną kraju i wyprowadzenie go z katastrofy gospodarczej. Zapowiedział m.in. budowę państwa prawa, a w sprawach gospodarczych – przejście do nowoczesnej gospodarki rynkowej.

W końcowym głosowaniu nad nowym gabinetem 402 posłów poparło rząd Mazowieckiego, a 13 się wstrzymało. 45 posłów z ogólnej liczby 460 nie wzięło udziału w głosowaniu.

Premier Tadeusz Mazowiecki (po prawej) w trakcie uścisku dłoni z niezidentyfikowanym mężczyzną

(po lewej), na spotkaniu zorganizowanym w związku z obecnością członków delegacji rządu Tadeusza Mazowieckiego w USA i Kanadzie w 1990 r. Być może zdjęcie wykonano na spotkaniu ze środowiskami polonijnymi. Autor fotografii: Radosław Zięcina (fot. z zasobu IPN)

Premier Tadeusz Mazowiecki stoi przy mikrofonach podczas wystąpienia. Zdjęcie wykonane w trakcie jednego z oficjalnych spotkań delegacji rządu RP podczas pobytu w USA w 1990 r. Autor fotografii: Radosław Zięcina (fot. z zasobu IPN)

Msza w kościele św. Brygidy w Gdańsku po nominacji Tadeusza

Mazowieckiego na stanowisko

Prezesa Rady Ministrów. Od lewej

siedzą: senator Andrzej

Wielowieyski, Tadeusz

Mazowiecki, Lech Wałęsa (fot. z

zasobu IPN)

Trudna droga do wolności

Rząd obejmował władzę w trudnej sytuacji gospodarczej. Inflacja pod koniec 1989 r. wyniosła 640%. Zadłużenie państwa w grudniu 1989 r. osiągnęło poziom 42 mln USD. Wprowadzono w życie plan transformacji gospodarczej Polski z gospodarki centralnie sterowanej do systemu rynkowego, stworzony przez ministra finansów Leszka Balcerowicza.

Rząd obejmował władzę w trudnej sytuacji gospodarczej. Inflacja pod koniec 1989 r. wyniosła 640%.

29 grudnia w ramach nowelizacji konstytucji wykreślono z niej artykuły mówiące o sojuszu ze Związkiem Sowieckim i kierowniczej roli PZPR w państwie. Przywrócono nazwę państwa Rzeczpospolita Polska, a w godle dodano orła koronę.

6 lipca 1990 r. miała miejsce rekonstrukcja rządu Mazowieckiego. Między innymi Czesław Kiszczak na stanowisku ministra spraw wewnętrznych zastąpił wówczas Krzysztof Kozłowski z „Solidarności”.

26 listopada 1990 r., po swojej porażce w 1. turze wyborów prezydenckich, premier Tadeusz Mazowiecki podał swój rząd do dymisji. Obowiązki premiera pełnił jednak do 4 stycznia 1991, kiedy to Sejm powołał na to stanowisko Jana Krzysztofa Bieleckiego. Z kolei ustępująca Rada Ministrów pracowała do 12 stycznia 1991 r., kiedy powołano rząd Bieleckiego.

Utworzenie rządu Tadeusza Mazowieckiego było kolejnym krokiem – po wyborach parlamentarnych z 4 czerwca 1989 r. – na drodze do demontażu reżimu komunistycznego i wprowadzania w Polsce demokracji. Rząd ten przeprowadził szereg reform politycznych i gospodarczych, wprowadzających w Polsce liberalną

demokrację i system rynkowy. Powołanie rządu Mazowieckiego miało niebagatelne znaczenie dla przyśpieszenia przemian demokratycznych w całej Europie Wschodniej.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ